

Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (Π.Ο.Τ.), Βασική
Έκθεση για την κλιματική δράση στον τομέα του
τουρισμού / Baseline report on climate action in
tourism - Διαβούλευση επί του προσχεδίου της
έκθεσης

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ | ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

Τεχνική συνάντηση του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (ΠΟΤ) για την παρουσίαση της Βασικής Έκθεσης για την κλιματική δράση στον τομέα του τουρισμού. Προσχέδιο διαβούλευσης (Baseline report on climate action in tourism-Draft for consultation).

Πότε:

Δευτέρα 25 Οκτωβρίου 2022

Φορέας υλοποίησης:

Τομέας Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Τουρισμό του ΠΟΤ / Department of Sustainable Development of Tourism

Πού:

Διαδικτυακά

Σκοπός εκδήλωσης:

Παρουσίαση των σημαντικότερων σημείων της «Βασικής Έκθεσης για την κλιματική δράση στον τομέα του τουρισμού. Προσχέδιο προς διαβούλευση»

Βασικές ενότητες:

α) Μεθοδολογία της έρευνας β) Παρουσίαση των αποτελεσμάτων, γ) Προτεινόμενες κατευθύνσεις

Ποιοι συμμετείχαν:

Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (διοργανωτής), Adventure Travel Trade Association-ATTA (εταίρος), Πανεπιστήμιο της Πολιτείας της Καλιφόρνια-Monterey Bay (εταίρος), Πανεπιστήμιο του Τέξας (εταίρος), Tourism Declares Climate Emergency (εταίρος)

Γενικότερο πλαίσιο πολιτικής:

Η Διακήρυξη της Γλασκόβης για την κλιματική δράση στον τουρισμό

Βασικά συμπεράσματα:

Ο τομέας του τουρισμού καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για τον μετριασμό των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής αλλά βρίσκεται αντιμέτωπος με σημαντικές προκλήσεις και κρίνεται ως επιτακτική η στήριξή του.

link

<https://www.oneplanetnetwork.org/news-and-events/webinars/technical-session-baseline-report-climate-action-tourism>

Σημαντικές ημερομηνίες:

Μέχρι τις 4/11 ήταν δυνατή η αποστολή σχολίων αναφορικά με τη Βασική Έκθεση.

Εισαγωγικά

Τη Δευτέρα, 25 Οκτωβρίου 2022 διοργανώθηκε διαδικτυακή τεχνική συνάντηση από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού με στόχο την **παρουσίαση της «Βασικής Έκθεσης για την κλιματική αλλαγή στον τομέα του τουρισμού. Προσχέδιο για τη Διαβούλευση»** (Baseline Report on Climate Action in Tourism. Draft for Consultation)¹. Στην έκθεση καταγράφονται τα **αποτελέσματα της παγκόσμιας έρευνας αναφορικά με την κλιματική δράση στον τομέα του τουρισμού** που πραγματοποιήθηκε το 2021 με στόχο την κατανόηση και αποτύπωση των προσπαθειών που καταβάλει το τουριστικό οικοσύστημα για τον μετριασμό, την αντιμετώπιση και προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και τις προκλήσεις που εγείρονται σε επίπεδο μέτρησης και σχεδιασμού².

Πρέπει να επισημανθεί πως στην έρευνα συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, η Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών, οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και Αττικής καθώς και το Υπουργείο Τουρισμού της Ελλάδος. Για την υλοποίηση της έρευνας ο ΠΟΤ συνεργάστηκε με εταίρους της τουριστικής βιομηχανίας και του ακαδημαϊκού κόσμου και πιο συγκεκριμένα με το διεθνές δίκτυο Adventure Travel Trade Association (ATTA)³, το Πανεπιστήμιο Monterey Bay (Καλιφόρνια), το Πανεπιστήμιο του Τέξας και την πρωτοβουλία “Tourism declares climate emergency”⁴.

Τα αποτελέσματα της έκθεσης παρουσιάστηκαν από τον Daniel Pilgreen (υποψήφιος διδάκτωρ από το Πανεπιστήμιο του Τέξας) και την Paige Viren (διευθύντρια του Προγράμματος Βιώσιμης Φιλοξενίας και Τουρισμού του Πανεπιστημίου της Πολιτείας της Καλιφόρνιας). Επιπροσθέτως, πραγματοποιήθηκαν παρεμβάσεις από τον Dr Dirk Glaesser (επικεφαλής του τομέα Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Τουρισμό του ΠΟΤ) και την Christina Beckmann (εκπρόσωπο της πρωτοβουλίας Tomorrow’s Aire η οποία υπάγεται στην ATTA). Την τεχνική συνάντηση συντόνισε η Virginia Fernandez-Trapa (υπεύθυνη Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Τουρισμό του ΠΟΤ).

1. Μεθοδολογία της έρευνας

Η παρουσίαση του μεθοδολογικού πλαισίου της έρευνας πραγματοποιήθηκε από την Paige Viren, Διευθύντρια Βιώσιμης Φιλοξενίας και Τουρισμού στο Πανεπιστήμιο Monterey Bay (Καλιφόρνια). Επιλέχθηκε μη τυχαίο δείγμα με τη δημιουργία αλυσίδων (non-random chain

¹ Η Βασικής Έκθεσης για την κλιματική αλλαγή στον τομέα του τουρισμού. Προσχέδιο για τη Διαβούλευση είναι διαθέσιμη στον ακόλουθο σύνδεσμο: https://www.oneplanetnetwork.org/sites/default/files/2022-10/Baseline_Report_climate_Action_Tourism_Draft%20for%20consultation_25%20Oct%202022.pdf

² Περισσότερες πληροφορίες για τη Διακήρυξη της Γλασκώβης είναι διαθέσιμες στον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://www.oneplanetnetwork.org/programmes/sustainable-tourism/glasgow-declaration>

³ Πρόκειται για διεθνές δίκτυο που αποτελείται από επιχειρήσεις, οργανισμούς και μεμονωμένα άτομα που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού. Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://www.adventuretravel.biz/>

⁴ Πρόκειται για ένα συνασπισμό ατόμων, εταιριών και οργανισμών με στόχο την αναγνώριση του επείγοντος χαρακτήρα της κλιματικής αλλαγής και την κινητοποίηση του συνόλου του τουριστικού οικοσυστήματος με στόχο την εύρεση λύσεων. Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://www.tourismdeclares.com/>

referral sample) από φορείς από όλο το φάσμα του τουριστικού οικοσυστήματος με γεωγραφική κατανομή σε 5 διαφορετικές περιοχές. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά περισσότερα από 1100 ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) από τρεις διακριτές υπο-ομάδες (επιχειρήσεις, προορισμοί και οργανισμοί). Σε στενή συνεργασία με ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) δημιουργήθηκαν ερωτηματολόγια στα οποία περιλαμβάνονταν προσαρμοσμένες ερωτήσεις για κάθε μία από τις υπο-ομάδες της έρευνας. Σκοπός του ερωτηματολογίου ήταν η συλλογή πληροφοριών αναφορικά με το προφίλ του φορέα, τη στρατηγική και τα μέτρα που έχουν υιοθετήσει για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, τα μεγέθη που μετρούν και τη μεθοδολογία που έχουν υιοθετήσει καθώς και το προσωπικό τους και άλλου είδους πληροφορίες ενώ δόθηκε στους συμμετέχοντες η δυνατότητα για ελεύθερες απαντήσεις.

2. Βασικά ευρήματα

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων πραγματοποιήθηκε από την κα Paige Viren, Διευθύντρια του Προγράμματος Βιώσιμης Φιλοξενίας και Τουρισμού του Πανεπιστημίου της Πολιτείας της Καλιφόρνιας και τον Daniel Pilgreen, υποψήφιο διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Τέξας.

Όσον αφορά το προφίλ των συμμετεχόντων:

- Το 60% των συμμετεχόντων ήταν επιχειρήσεις (tour operators, πάροχοι καταλυμάτων και σε μικρότερο βαθμό εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα των μεταφορών κ.α.), το 21% προορισμοί (σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο) και το 19% υποστηρικτικοί οργανισμοί (φορείς που παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες, δίκτυα, ΜΚΟ κ.α.), γεγονός που καταδεικνύει το μεγάλο ενδιαφέρον της τουριστικής βιομηχανίας εν γένει για την εν λόγω θεματική.
- Οι χώρες προέλευσης των φορέων που συμμετείχαν στην έρευνα εντοπίζονται πρωτίστως στις ευρύτερες γεωγραφικές περιφέρειες της Ασίας και της Ευρώπης και ακολουθούν η αμερικανική ήπειρος, η Αφρική και η Μέση Ανατολή.

Όσον αφορά στην ανάπτυξη στρατηγικής για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής:

- Η πλειονότητα των ερωτηθέντων φορέων (47%) υλοποιούν δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής αλλά δεν διαθέτουν συγκεκριμένη στρατηγική, το 25% δεν διαθέτουν συγκροτημένη στρατηγική και μόλις το 28% διαθέτει ολοκληρωμένη στρατηγική.
- Οι επιχειρήσεις που διαθέτουν προσωπικό καταρτισμένο σε θέματα βιωσιμότητας είναι πιο πιθανό να έχουν αναπτύξει συγκροτημένη στρατηγική ενώ οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν έχουν λάβει πιστοποιήσεις σχετικές με τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις αποτελούν ένα καλό σημείο εκκίνησης για την ανάληψη περιβαλλοντικής δράσης.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας μετριασμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής διαπιστώνεται πως:

- Οι περισσότερες δράσεις που έχουν αναληφθεί στα πλαίσια της αντιμετώπισης του ζητήματος αφορούν την εξοικονόμηση ενέργειας και τη χρήση ΑΠΕ και σε μικρότερο βαθμό τη διαχείριση απορριμμάτων.
- οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανέφεραν πως δεν έχουν προχωρήσει σε επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες αλλά έχουν επικεντρώσει την προσοχή τους σε μειώσεις των βλαβερών εκπομπών του θερμοκηπίου.

Αναφορικά με το ζήτημα της μέτρησης:

- Το ¾ των ερωτηθέντων επιχειρήσεων/φορέων δήλωσαν πως δεν μετρούν εκπομπές του θερμοκηπίου και από αυτούς που μετρούν οι μισοί δεν δημοσιεύουν τα ευρήματά τους.
- Διαπιστώνεται έλλειψη διαφάνειας αναφορικά με τα καταγραφόμενα δεδομένα η οποία δεν επιτρέπει στους ταξιδιώτες να προβούν σε περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένες επιλογές κατά τη λήψη αποφάσεων.
- Το 29% των ερωτηθέντων δήλωσε πως υπάρχει σημαντικό γνωστικό κενό (knowledge gap) σχετικά με τη μέτρηση.

Αναφορικά με τη στοχοθεσία, η οποία αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την εφαρμογή μέτρων μείωσης των εκπομπών καταγράφονται τα ακόλουθα:

- Το 43% των επιχειρήσεων δήλωσε πως έχει θέσει συγκεκριμένους στόχους για τη μείωση των εκπομπών μέχρι το 2030 και το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 37% στην περίπτωση των προορισμών.
- Τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους προορισμούς οι μισοί από τους στόχους που έχουν τεθεί αφορούν μείωση της τάξεως του 50% στις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου. Μολονότι πρόκειται για εξαιρετικά αισιόδοξους στόχους καταδεικνύουν τη βούληση μεγάλου μέρους του τουριστικού οικοσυστήματος να συμβάλλει στις προσπάθειες αντιμετώπισης του προβλήματος.

Αναφορικά με τη δυνατότητα προσαρμογής:

- Καταγράφονται σημαντικές ελλείψεις σε επίπεδο προσαρμοστικών δυνατοτήτων.
- Η προσαρμοστική ικανότητα διαφοροποιείται ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε επιχείρησης και φορέα (μέγεθος, τοποθεσία, στόχους του υπό-τομέα, προσωπικό).
- Οι περισσότερες προσπάθειες προσαρμογής είναι τεχνικής φύσης (π.χ. μέτρα για τη μείωση κατανάλωσης ενέργειας) και σε λιγότερες περιπτώσεις αφορούν την συνολική πολιτική της επιχείρησης/φορέα και, επομένως, έχουν μακροπρόθεσμο ορίζοντα.
- Βασικό ζήτημα αποτελεί το γεγονός πως πολλοί από τους φορείς δίνουν έμφαση στην αξιολόγηση των υπαρχουσών κινδύνων αλλά δεν λαμβάνουν υπόψη πιθανούς μελλοντικούς κινδύνους κατά το στρατηγικό σχεδιασμό τους.

Αναφορικά με τη συνεργασία με άλλους φορείς και την εμπλοκή του ανθρώπινου δυναμικού των φορέων στην προσπάθεια αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής⁵ :

- Η πλειονότητα των ερωτηθέντων δεν καταβάλλει προσπάθειες για τη διασφάλιση της συνεργασίας με άλλους οργανισμούς, ενώ τα 2/3 δεν έχουν προχωρήσει σε δράσεις κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων του προσωπικού τους σχετικές με την κλιματική δράση, γεγονός που υπονομεύει τη λήψη συγκεκριμένων και αποτελεσματικών μέτρων.
- Τα ¾ των ερωτηθέντων ανέφεραν πως δεν έχουν λάβει μέτρα για την εμπλοκή των πελατών τους στην προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος.

⁵ Η έννοια της εμπλοκής περιλαμβάνει τη συνεργασία με άλλους οργανισμούς στον ίδιο και σε διαφορετικούς τομείς, την ενεργή εμπλοκή του προσωπικού στην προσπάθεια αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής (κατάρτιση, ανάπτυξη δεξιοτήτων) αλλά και των ίδιων των πελατών (π.χ. την προώθηση ταξιδιών σε προορισμούς όπου οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι προφανείς).

3. Προτεινόμενες κατευθύνσεις

Εν συνεχεία το λόγο έλαβε η κα Virginia Fernandez-Trapa, η οποία παρουσίασε τις βασικές συστάσεις που προκύπτουν από τα αποτελέσματα της έρευνας και οι οποίες είναι οι εξής:

- Η ανάγκη για καθοδήγηση στις προσπάθειες για αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής κυρίως σε επίπεδο ανάπτυξης ολοκληρωμένων σχεδίων και στρατηγικών. Ως εκ τούτου πρέπει να γίνει καλύτερα αντιληπτό ποιες δράσεις μπορούν να αποφέρουν αποτελέσματα και να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων και οργανισμών (π.χ. ο τουριστικός τομέας αποτελείται κατά πλειοψηφία από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες δεν είναι πάντα σε θέση να εφαρμόσουν επαρκή μέτρα αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής).
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων (*capacity building*) κυρίως όσον αφορά τη μέτρηση των εκπομπών (μεθοδολογία, τεχνικές, προσδιορισμός στόχων). Η μέτρηση αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για το σύνολο των ενδιαφερόμενων μερών.
- Η δημιουργία μηχανισμών ελέγχου και αναφοράς προόδου (*reporting mechanism*) καθώς και η γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων.
- Δεδομένου πως έχει διαπιστωθεί πως η δημοφιλία των μέτρων αντιστάθμισης (*offsetting*) είναι περιορισμένη, έμφαση πρέπει να δοθεί σε επενδύσεις σε τεχνολογίες που στοχεύουν στη μείωση των εκπομπών.
- Οι πλατφόρμες συνεργασίας μπορούν να αποτελέσουν ένα σημαντικό εργαλείο διασφάλισης της εμπλοκής όλων των αρμόδιων φορέων.

Ακολούθησε συζήτηση και ερωτήσεις κατά τη διάρκεια των οποίων έγινε συνοπτική μνεία στην ανάγκη δημιουργίας ενός **αποτελεσματικού πλαισίου για τις «πράσινες» πιστοποιήσεις** και την αποφυγή του φαινομένου του greenwashing (οικολογικό ή πράσινο ξέπλυμα)⁶, στη σημασία που πρέπει να δοθεί στο **μετριάσμο του κόστους εφαρμογής μεθόδων μέτρησης**, στην **έλλειψη χρηματοδότησης σε επίπεδο έρευνας** για την εύρεση αποτελεσματικών λύσεων αλλά και στα αποτελέσματα της διαβούλευσης σχετικά με την μέτρηση των εκπομπών στον τουρισμό που υλοποιήθηκε από τον ΠΟΤ⁷.

⁶ Πρόκειται για τη χρήση τεχνικών εξαπάτησης των πελατών μέσω παραπλανητικών ισχυρισμών για την εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών κατά την παραγωγή και διάθεση των προϊόντων/υπηρεσιών με στόχο τη θετική προβολή της επιχείρησης. Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στον ακόλουθο σύνδεσμο:

<https://www.oecd.org/sti/consumer/48127506.pdf>

⁷ Το προσχέδιο των αποτελεσμάτων της εν λόγω έρευνας είναι διαθέσιμο στον ακόλουθο σύνδεσμο:

https://www.oneplanetnetwork.org/sites/default/files/2022-10/OVERVIEW%20OF%20METHODOLOGIES%20AND%20TOOLS%20REPORT%20DRAFT%206_Interim%20version.pdf

Τελικές σκέψεις και συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν τις αξιόλογες προσπάθειες που καταβάλει το τουριστικό οικοσύστημα εν γένει για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής αλλά και τις σημαντικές προκλήσεις που εγείρονται σε πληθώρα ζητημάτων (μέτρηση, παροχή στήριξης για την υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων κ.α.). Ως εκ τούτου η ανάγκη για την παροχή στήριξης προς το σύνολο των εμπλεκόμενων φορέων κρίνεται ως επιτακτική.